

3. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц / В. Н. Телия. – М.: Наука, 1986. – 136 с.
4. Fergusson R. The Penguin Dictionary of Proverbs / R. Fergusson. – London: Allen Lane, 1983. – 331 p.
5. Faul Stephanie. The Xenophobe's Guide to the Americans / S. Faul. – Horsham: Ravette Publishing, 1997. – 64 p.
6. Green J. Words Apart. The Language of Prejudice / J. Green. – London: Kyle Cathie LTD, 1996. – 383 p.
7. Radlowski Zygmunt. Jak Narody Widza Siebie Nawzajem / Z. Radlowski, J. Woytczak. – Warszawa: Semper, 1994. – 108 s.
8. Longman Dictionary of Contemporary English. – Pearson Education Ltd, 2003. – 1949 p.
9. Oxford Advanced Learner's Dictionary. – Oxford: Oxford Un-ty Press, 1994. – 1545 p.

Рочаг Оксана. Лексико-фразеологические средства отображения стереотипных представлений об ограниченных ментальных способностях человека. Статья посвящена анализу особенностей номинации ограниченных умственных способностей человека лексико-фразеологическими средствами английского языка, установлению стереотипных представлений английского сообщества об умственной деятельности людей, определению дифференциальных черт носителей этого признака, а также проведению компонентного анализа семантической структуры базовых единиц лексико-семантического поля «ограниченные умственные способности». Особое внимание уделено выделению и анализу тематических групп лексических и фразеологических единиц, которые вербализируют главные отличительные черты людей с ограниченными умственными способностями, такие как бесповоротность, неизлечимость, доверчивость, многословность, универсальность, широкий ареал распространения, длительная история. Выделено взаимозависимость умственных способностей человека с его материальным и финансовым благосостоянием, карьерой и социальным статусом, которые нашли своё отображение в языке.

Ключевые слова: ограниченные умственные способности, вторичная номинация, стереотип, лексема, фразеологическая единица.

Rohach Oksana. Lexical and Phraseological Means of Expressing Stereotyped Images of Mentally Handicapped People. The article deals with the analysis of the nomination of mental abilities of mentally handicapped people by means of lexical and phraseological units of the English language, with the investigation of the stereotyped images of the mentally handicapped people that were formed in the English speaking community, with the definition of the distinctive features of the people that obtain such characteristics, with the componential analysis of the semantic structure of the basic units of the lexical semantic field "limited mental abilities". A special attention has been paid to the differentiation and analysis of the lexical and phraseological units that represent the main distinctive features of the people who are mentally handicapped. The main ones are incurability, dangers, universality, foolish acts, talkativeness, recklessness, gullibility, and wisdom. It has been pointed out that there is a direct correlation between mental abilities of a person and his financial and material wealth, career and social status that are reflected in the lexical phraseological systems of the English language.

Key words: limited mental abilities, secondary nomination, stereotype, lexeme, phraseological unit.

Стаття надійшла до редколегії
13.02.2013 р.

УДК81'373.7:811.112.2

Ірина Орел

Відображення національної картини світу в семантиці фразеологізмів

У розвідці зроблено спробу описати вплив менталітету народу на формування національної картини світу та відображення її у фразеологічній семантиці. Фразеологізми розглянуто як мовні знаки й знаки культури, що репрезентують національну культуру в мові. Описано способи формування, збереження та передачі національно-культурної інформації, розглянуто менталітет як систему національно-специфічних образів, виявлено відображення вказаних образів у фразеологічній семантиці, виокремлено фрагменти національної картини світу, які сприяють фіксації національно-специфічних образів та передачі національно-культурної інформації у семантиці фразеологізмів.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, менталітет, національна картина світу, мовна картина світу.

Постановка наукової проблеми та її значення. У сучасній лінгвокультурології чимало питань присвячено вивченню взаємодії національної мови й культури. Лінгвокультурологія входить у

комплекс антропологічних дисциплін, які на сучасному етапі переживають період становлення. Лінгвокультурологія виникла на основі етнолінгвістики, яка розглядає взаємодію мови, культури, менталітету народу. Оскільки лінгвокультурологія працює на глибинному рівні семантики, з урахуванням системного підходу до явищ мови й культури, то однією з цілей лінгвокультурологічних досліджень варто виокремити вивчення відображення національної картини світу (далі – НКС) у мові, тобто в мовній картині світу (далі – МКС). Лінгвокультурологія досліджує, передусім, зв'язок мовних знаків із менталітетом народу. Це сприяє розвитку ідей, які пов'язані з проявом культурно-національної специфіки семантики мовних одиниць і текстів, висловлених у вітчизняній науці В. В. Виноградовим, Д. С. Лихачовим, Ю. М. Лотманом, О. О. Потебнею, Н. І. Толстим. Фактичним матеріалом для лінгвокультурологічних досліджень стали численні розвідки в галузі російської та західноєвропейських мов, які містять аналіз національно-культурної своєрідності одиниць мови, зокрема фразеологізмів (далі – ФО).

ФО виконують функцію знаків культури й слугують засобом представлення основних установок культури в мові. Тому вважаємо, що мова відображає національно-культурну ментальність її носіїв. Оскільки культура та мова пов'язані з ментальністю народу, тобто зі світосприйняттям і світобаченням, то виникає потреба розглянути проблему відображення мовної картини світу (далі – МКС) у семантиці мовних знаків. Указаній проблематиці свої праці присвятили Р. Й. Бруннер, В. І. Гаврись, О. П. Пророченко, В. М. Телія, В. І. Школярєнко. Проте недостатньо вивченими залишаються на сьогодні способи формування, збереження і передачі національно-культурної інформації (далі – НКІ) у мовній семантиці, механізми впливу менталітету на формування значення мовних знаків, що й визначає **актуальність** пропонованого дослідження.

Мета нашої розвідки – виявити та описати способи відображення МКС у семантиці ФО. Для досягнення поставленої мети потрібно розв'язати низку **завдань**: дослідити способи формування, збереження і передачі НКІ, що пов'язано з менталітетом, розглянути менталітет як систему національно-специфічних образів, простежити відображення вказаних образів у семантиці ускладнених мовних знаків, виокремити фрагменти НКС, які сприяють фіксації національно-специфічних образів у семантиці ФО. Розв'язання зазначених проблем дасть змогу виявити механізм збереження НКІ у семантиці; простежити відображення позамовної дійсності у ФО.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Загальноновизнано (Б. М. Ажнюк, М. Ф. Алефіренко, В. М. Телія), що мова фіксує, зберігає й транслює особливості світобачення мовців, закарбувавши в змісті мовних знаків інформацію про НКС, культуру етносу. Про НКС уперше висловився Роберт Редфільд, тому цю концепцію пов'язують із його іменем. Учений вважав НКС таким «баченням світобудови, яке притаманне певному народу. Це уявлення членів суспільства про самих себе і про свої дії у світі» [6, с. 321]. НКС описується не як картина, що представляє світ, а світ, який розуміється як картина. Процес створення НКС відбувається в результаті пізнання та співвіднесення людиною себе з навколишньою дійсністю. Людина виступає вирішальним чинником у процесі створення НКС, тією призмою, яка фокусує в собі світ, а потім репрезентує знання, створюючи НКС, тому що «людина є репрезентантом суцього» [8].

Зміст поняття НКС має когнітивні властивості. Ознайомлення з НКС народу дає можливість оволодіти результатами пізнання світобудови, набутими попередніми поколіннями того чи іншого етносу. Ця інформація дає змогу подивитися на світ очима представників іншої культури, пояснює національні особливості світобачення, мислення. Вважаємо, що варто вивчати НКС, щоб метою адекватного розуміти погляди народу на об'єктивну дійсність, але потрібно також зважати на те, що НКС вербалізується представниками різних культур неоднаково через ментальні властивості, різні національні характери (психологічні особливості нації, що відображаються в її історичних діях і поведінці її представників, орієнтованій на духовну цінність, формуються в певних природних та історичних умовах).

Національний характер тісно пов'язаний із національним менталітетом. Національний менталітет (латин. *mentalis* – розумовий, духовний) – сукупність психологічних, поведінкових установок етнопонаціональної спільноти, що виражаються в їхньому особливому світовідчутті, світосприйманні, складі розуму, здатності мислити, способі життя тощо [4, с. 398]. Мислення – функціонування свідомості, переробка інформації в когнітивній системі, яка реалізується в процесах оперування ментальними репрезентаціями. Тому менталітет (національно специфічний спосіб мислення)

розглядаємо як етнопсихічну характеристику свідомості (вища форма відображення об'єктивної дійсності; спосіб відношення людини до світу й до самої себе, опосередкований загальними формами суспільно-історичної діяльності людей; єдність психічних процесів, які беруть участь в осмисленні людиною об'єктивного світу та свого буття в ньому; виникає в процесі суспільно-практичної діяльності людей і прямо пов'язана з мовою). Менталітет – «система образів, уявлень, елементи якої взаємодіють і складають суспільну формацію» [9], а отже специфічні для кожного етносу.

Менталітет формується й передається кількома способами: історія та соціальні умови визначають і сприяють засвоєнню менталітету; виховання й освіта зберігають його загальні риси; національна мова транслює менталітет із покоління в покоління. Мова відображає менталітет етносу, тому її називають «обителлю буття» [8], яка має свої суто національні характеристики. Менталітет народу закарбувався в культурі – міфах, релігії, мистецтві, звичаях, традиціях, мові [9]. Пізнавши фрагменти культури, можна пізнати менталітет нації. Культуру розуміємо як матеріальне й духовне надбання народу, створене ним протягом усієї історії. Існує три сфери, які чітко демонструють менталітет народу: міф, мова, звичай. Міф містить перші уявлення людей про світобудову. Звичаї відображають національні особливості світосприйняття, тому що звичай – це простий тип культурної регуляції на основі звичних / типових у межах етносу зразків поведінки, яка здійснюється з визначених причин, у визначений спосіб, у відповідний час, у відповідному місці. Мова зберігає й транслює цю інформацію.

Мова виступає інструментом свідомості, посередником між людиною та картиною світу, яка відображається в змісті мовних знаків. Мовні одиниці розглядають (В. М. Телія) як засіб пізнання, який дає змогу вийти за межі емпіричного досвіду [7, с. 103]. Національна мова в процесах освоєння світу тісно переплітається зі свідомістю етної групи, а отже з менталітетом, зберігає знання попередніх поколінь, які передають інформацію про об'єктивну дійсність, про національні особливості світобачення й світорозуміння на основі міфологічного й раціонального мислення, про способи тлумачення місця і ролі людини у світі, опосередковані національними суспільно-історичними чинниками (сфера свідомості). Свідомість виконує психічні функції, притаманні лише людині: формує внутрішню діяльність особи, синтезуючи модель світу, яка допомагає орієнтуватися в об'єктивній реальності (природному, соціальному середовищі); визначає попередню мисленнєву побудову дій і передбачає їх наслідки; керує, контролює поведінку людини тощо. Указані функції свідомості можливі на основі певного набутого попередніми поколіннями народного суспільного досвіду, знань. Тому ми вважаємо, що вагомою складовою частиною свідомості, її базисом є національна культура. Вона передає з покоління у покоління народний досвід – знання про об'єктивну реальність, допомагає орієнтуватися у світі, учить (прикмети), застерігає (прикмети, забобони), виховує (правила поведінки, які транслюють паремії) тощо.

Кожен етнос формує НКС, пристосовуючись до тих умов життя, які йому диктують природні та соціальні умови [6, с. 369]. Людина намагається впорядкувати все, що її оточує, створюючи таким чином особливу, відмінну від інших НКС, яка (як і свідомість) не є незмінною. Вона зазнає змін під впливом історичних, суспільних, економічних та інших чинників, відповідаючи вимогам часу, потребам суспільства. Зміна НКС відображається в МКС. Ці два етнокомпоненти взаємопов'язані: перший зумовлює й окреслює певним чином формування та розвиток другого, про що свідчать дослідження В. І. Школяренко [10], Бао Хун [1].

Під МКС звичайно розуміють спосіб відбиття реальності у свідомості людини, що полягає в сприйнятті та інтерпретації навколишнього світу крізь призму мовних і культурно-національних особливостей, притаманних певному колективу мовців; зафіксовану в мові й специфічну для конкретного мовного колективу схему сприйняття дійсності; за допомогою цього поняття з'ясовують специфіку буття людини, народу. У процесі створення МКС взаємодіють менталітет, фонові знання, мовні знаки національної мови. Фонові знання – невербальна інформація, знання (загальнолюдські (про будову світу й Всесвіту, про людину, географію тощо), регіональні, країнознавчі (звичаї, традиції, вірування, забобони тощо), соціальні, професійні (знання стосовно роду занять, професії) тощо), спільні для комунікантів, наявні при передачі інформації вербальним способом. Наявність фонових знань забезпечує адекватне сприйняття й розуміння вербальної інформації. При формуванні МКС крім граматичної будови, лексичного та фразеологічного складу мови, важливу роль відіграє

національно-культурна специфіка членування світу, тобто НКС. Національно-культурні особливості НКС відображаються в МКС народу.

Якщо йдеться про щось недоречне, то росіяни вживають ФО «*пятое колесо в телеге*», а китайці – вираз, який дослівно означає «*намалювати змію й додати їй ноги*» [1, с. 306]. ФО викликає в уяві китайців смішне, нерациональне зображення, зрозуміти яке носіям інших культур непросто, тому що образ продиктований ментальною моделлю світу.

Завдяки мові уродженець Борнео може назвати 37 відтінків зеленого кольору, яких не бачимо ми, представники інших культур. Небесні тіла, що є доступними для спостереження всім жителям планети, мають у різних народів різні назви. Наприклад, в українців – *Чумацький Шлях* (козаки везли сіль, та й розсипали); у росіян – *Млечний путь* (певно, хтось розлив молоко); індуси, аборигени південної Австралії, майя, тотонаки в Мексиці, деякі індіанці Південної Америки вважали, що це *велетенський Змія*; в'єтнамці, китайці, японці, чукчі, селіши, сіу, древні перуанці, араукани вважали, що це *небесна річка*; ненці, ханти, якути, евенки, ескімоси південно-західної Аляски бачили на небі *лижний слід*; литовці, естонці, саами, марійці, казахи, киргизи називають це ж саме «*Пташиною дорогою*»; для арабів, єгиптян, сербів, вірменів, таджиків це *розситана з воза солома* [2]. Плями на місяці, які чітко видно, викликають в уяві різних народів різні образи. Одні стверджують, що ці плями нагадують зайця / кроля, інші бачать чоловіка з в'язанкою хмизу. Деякі африканські племена кажуть, що це сліди багна, й розповідають легенду, як Сонце заляпало Місяць через ревності до його сьйва. Таке розмаїття поглядів різних народів на один об'єкт реального світу пояснюється, на нашу думку, наявністю неоднакових НКС, які перетворюються за допомогою лінгвістичних засобів у МКС кожного народу. Мовні знаки передають результати пізнавальної діяльності людей щодо дійсності. Дійсність пізнається й відображається завдяки мисленневим процесам. Мовні знаки, репрезентуючи результати пізнання, утворюють вторинну картину світу (на основі НКС), яку називають мовною [5, с. 23].

Національно-культурні особливості світобачення німецького народу пов'язуємо з народними образами, стереотипами, символами, які відповідають уявленням етноса про світ. Наприклад, про дитину, яка пустує, кажуть, що вона «*treibt Eulenspiegel*» або «*spielt Eulenspiegelstück*» (використано образ народного героя-дотепника Уленшпігеля); коли пліткують, то застосовують фольклорний образ пані Фами «*wie Frau Fama sagt*»; якщо згадують людей, котрі ворогують між собою, використовують образ войовничих пруссаків «*Sie sind preußisch miteinander*»; нечесну людину назвуть слов'янином «*ein Schlawiner sein*» тощо.

Ми поділяємо думку, що МКС найбільш яскраво відображається у фразеосистемі [1; 7; 10]. ФО кожної національної мови відбивають НКС у мові. Кожна національна мова відображає дійсність відповідно до історичного досвіду народу, його умов життя, культури. НКС завжди знаходить відображення в МКС, особливості якої відбито в ФО.

МКС будь-якого етносу вербально репрезентується в кожній національній мові з урахуванням психоментальних властивостей носіїв мови. Описуючи базові поняття з погляду національних мов, А. Вежицька вказує на відмінності у вербальних формах, обраних народом для їхньої репрезентації (заборона в німецькій і англійській мовах [3, с. 690–700]), а також на національно-культурні специфічні риси кожного з них, які розглядаються народом крізь призму власних «культурних сценаріїв» [3, с. 682], наприклад: німецьке поняття «порядок» [3, с. 701–704], російське поняття «дружба» [3, с. 340–343] та тощо. Дослідниця доводить [3, с. 683–686] емпіричним способом той факт, що мови й культури (культурно-семантичні системи [3, с. 700]) мають чітко виражений національний характер, тому у створенні МКС бере участь не лише мова, а й культура [3, с. 169]. Різні культури й мови по-різному відбивають світ.

Особливості МКС німецького народу відображають ФО, у складі яких є компонент, що передає НКІ. Такими компонентами вважаємо слово, яке входить до складу ФО, або національно-специфічний образ (покладений в основу внутрішньої форми ФО). Указані мовні знаки варто розглядати як представників двох семіотичних систем: як одиниці мови, що володіють певною семантикою, і як одиниці культури, які несуть у семантиці НКІ. Такий складник у структурі ФО забезпечує НКІ, пов'язану з природними умовами існування, історичними подіями, звичаями, традиціями, святами, правилами ведення господарства, артефактами тощо. Для виявлення відмінностей МКС німецького народу розглянемо приклади вербалізації окремих фрагментів німецької НКС.

Звичай: вперше молоді люди зустрічалися у присутності старших, які вирішували, чи молоді підходять один одному. Зустріч відбувалася *in den Spinnenstube* – у кімнаті, де пряди. Указаний

звичай зафіксовано у ФО, які вербалізують ситуацію з народного життя: *mit jdm. ein Liebesverhältnis anspinnen* – розпочинати любовні стосунки з ким-небудь., *Das spinnt sich etw. an* – розпочинаються стосунки після першого знайомства. Звичай зник, але згадка про нього зберігається в змісті ФО *Verhandlungen anspinnen* – розпочинати перемовини.

Природні умови існування: Північне море німці шанобливо називають Великим Генріхом – *Großer Heinrich*. Під час шторму його перейменовують у *der blanke Hans*. Найбільшу річку Німеччини Рейн, із якою пов'язані легенди, називають *der Vater Rhein*. Природні умови існування етносу є однією з головних складових частин НКС, тому мовна репрезентація вказаного фрагмента має національно-специфічні особливості, виявляє риси національного менталітету.

Тваринний світ: голодну людину німці порівнюють із ведмедем – *hungrig wie ein Bär sein* – бути дуже голодним (пор. з укр.: *бути голодним як пес*). Про людину, котра має гарний апетит, кажуть, що вона *einen Bärenhunger haben* (досл.: *мати ведмежий апетит*) або *essen wie ein Dachs* – багато їсти (досл.: *їсти як борсук*). Українці в такій ситуації згадують вовка (*мати вовчий апетит*), вола чи слона (*їсти як віл / слон*). Міцне здоров'я в уяві німців теж пов'язано з образом ведмедя (*eine Bärengesundheit / Bärennatur haben* – *мати ведмеже здоров'я*), тоді як українці вживають ФО *бути здоровим як бик*.

Кухня: у німецькій культурі *нашкодити* можна (досл.), *пересоливши комусь м'ясо* – *Den Braten versalzen* – (розм., фам.) *дошкулити кому-небудь*. Українці кажуть у таких ситуаціях – *підкласити кому-небудь свиню*.

Господарство: негативний образ свині української НКС не зрозумілий німцям, тому що в німецькій етнокультурній *свиня* означає багатство, добробут: *Schwein bekommen* – (досл.) *отримати свиню*, (розм.) *мати удачу*. Традиція виготовляти скарбнички у вигляді поросяти має саме німецьке коріння.

Висновки. Лінгвокультурологічний підхід до вивчення семантики ФО уможливує детальний розгляд способів відображення позамовної дійсності в значенні ускладнених мовних знаків. У результаті нашої розвідки встановлено, що національний менталітет, сформований у певних природних, соціальних, історичних умовах існування етноса, фонові знання, пов'язані з фрагментами НКС народу, та засоби мови створюють національно-специфічну для етносу НКС. Указані факти мови свідчать про національний характер членування світу, демонструють національно-культурні особливості НКС німецького народу, доводять необхідність володіти фоновими знаннями національно-культурного характеру, наявними в етнокультурі, для правильного розуміння ФО.

Перспективи подальшого дослідження. Одним із перспективних напрямів подальших досліджень вважаємо вивчення автостереотипів та гетеростереотипів у лінгвокраїнознавчому аспекті.

Джерела та література

1. Бао Хун. Национально-культурная специфика фразеологизмов в русском и китайском языках / Бао Хун // Фразеология в контексте культур / под ред. В. Н. Телия. – М. : Яз. рус. культуры, 1999. – С. 305–310.
2. Березкин Ю. Е. Мифы глубокой древности [Электронный ресурс] / Ю. Е. Березкин // Фольклор и пост-фольклор: структура, типология, семиотика. – Режим доступа : <http://www.ruthenia.ru/folklore/berezkin15.htm>
3. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков / Анна Вежбицкая. – М. : [б. и.], 1999. – 780 с.
4. Етнократологічний словник / [за ред. О. В. Антоюка, М. Ф. Головатого, Г. В. Фокіна]. – К. [б. в.], 2007. – 576 с.
5. Колшанский Г. В. Объективная картина мира в познании и языке / Геннадий Владимирович Колшанский ; [отв. ред. А. М. Шахнарович. Предисл. С. И. Мельник и А. М. Шахнаровича]. – Изд. 3-е стереотип. – М. : КомКнига, 2006. – 128 с.
6. Лурье С. В. Историческая этнология : учеб. пособие для вузов [Электронный ресурс] / Светлана Владимировна Лурье. – 2-е изд. – М. : Аспект Пресс, 1998. – 448 с. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Lyrie/07.php
7. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц / Вероника Николаевна Телия ; [отв. ред. А. А. Уфимцева]. – М. : Наука, 1986. – 144 с.
8. Хайдеггер М. Время картины мира. [Электронный ресурс] / М. Хайдеггер ; [пер. с нем. и коммент. В. В. Библина] // Время и бытие: статьи и выступления. – М. : Республика, 1993. – С. 41–63. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Heidegg/Vr_KartMi.php

9. Чернявская Ю. Народная культура и национальные традиции : [учебник] [Электронный ресурс] / Юлия Чернявская. – Минск : Изд-во «Беларусь», 2000. – Ресурс доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Chern/index.php
10. Школяренко В. І. Становлення фразеологічної картини світу німецької мови (на матеріалі писемних пам'яток VIII–XVII ст.) / Віра Іванівна Школяренко. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – 314 с.

Орел Ирина. Отображение национально-языковой картины мира в семантике фразеологизмов. В статье описывается влияние менталитета народа на формирование национальной картины мира и ее отображение во фразеологической семантике. Цель статьи – определить и описать способы отображения национальной картины мира в языковой семантике. Для достижения поставленной цели изучены пути формирования, сохранения и передачи менталитета, рассмотрен менталитет как система национально-специфических образов, сделана попытка описать способы отображения указанных образов во фразеологической семантике, вычленены фрагменты национальной картины мира, которые способствуют фиксации национально-специфических образов в значении фразеологизмов. Решение поставленных задач позволяет раскрыть механизм сохранения национально-культурной информации в семантике, проследить способы отображения внеязыковой действительности во фразеологизмах. Выделены некоторые фрагменты национальной картины мира, которые послужили толчком для образования анализируемых единиц языка. Указанные факты свидетельствуют о национально-специфическом членении мира, демонстрируют национально-культурные особенности языковой картины мира, подтверждают необходимость владения фоновыми знаниями национально-культурного характера для адекватного понимания значения фразеологизмов.

Ключевые слова: фразеологическая единица, менталитет, национальная картина мира, языковая картина мира.

Orel Iryna. Reflection of the World National Picture in Phraseological Semantics. The influence of people's mentality on world national picture and its reflection in the phraseological semantics are described in the research. The aim of the article is to identify and to describe ways of world national picture reflection in language semantics. The ways of forming, storing and transforming mentality are studied to reach the aim; mentality as a system of nationally specific images is considered; the attempt to describe ways of specified images reflection in phraseology semantics is made; world national picture fragments which contribute to nationally specific images fixation in phraseology significance are isolated. Performance of given tasks allows to reveal mechanism of national cultural information storing in semantics, to trace ways of extralinguistic reflection of reality in phraseology. Several fragments of world national picture which served as an impulse for analyzed language units forming are isolated by us. The given facts point to nationally specific division of the world, they demonstrate national cultural peculiarities of world language picture, they confirm necessity of national and cultural character background knowledge mastering for adequate understanding of phraseology significance.

Key words: phraseological units, mentality, worlds national picture, world language picture.

Стаття надійшла до редколегії
5.02.2013 р.

УДК 81'373

Вероніка Басок

Структура й семантика фразеологізмів з компонентом «голова» у німецькій і англійській мовах

У статті здійснено спробу порівняти структуру та семантику німецьких і англійських фразеологічних одиниць із компонентом «голова». Актуальність дослідження визначається загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних пошуків на комплексне вирішення проблем фразеологічної семантики. Завдання дослідження полягають у з'ясуванні ролі компонента «голова» у складі фразеологізмів німецької та англійської мов; порівнянні їхнього оцінного й емотивного потенціалу. Було виявлено деякі особливості та відмінності у світосприйнятті, моральних нормах і культурних настановах двох споріднених народів, відображених в окремому фрагменті фразеологічних систем англійської та німецької мов.

Ключові слова: внутрішня форма, денотативне значення, еквівалентність, емоційний потенціал, компонент-соматизм, оцінний потенціал, фразеологізм, фразеотематична група.

© Басок В., 2013